

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DAVANT LA IMMIGRACIÓ

PRESENTACIÓ

Els mitjans de comunicació estan situats en un lloc de creació de sentit social, com les escoles, els barris i les esglésies. Es pot dir que tenen una part de responsabilitat en l'educació comunitària. Tanmateix, a vegades exerceixen una influència negativa amb la freqüent associació que estableixen entre immigració i experiències negatives (delinqüència, violència, etc.).

Els problemes de la societat en diferents àmbits socials sovint es vinculen a l'arribada més significativa de la immigració dels darrers anys quan de fet ja existien i només els ha posat en evidència.

Moltes circumstàncies poden incidir en aquesta construcció d'una imatge de la immigració que no sigui integradora o inclusiva: persones, col·lectius, empreses i responsables polítics, sovint s'aprofiten dels prejudicis existents per afavorir els seus interessos.

La societat, i els mitjans de comunicació com a part que la integra, parteixen d'una visió etnocentrista que pot determinar un model assimilacionista molt allunyat de la societat que proposa el Consens Social sobre les Migracions a Catalunya.

El procés de debat, efectuat en el marc d'aquest Consens Social sobre Migracions, parteix de la responsabilitat dels mitjans de comunicació en la construcció d'un discurs públic integrador de la immigració, que afavoreixi la inclusió i la cohesió social i ajudi en la definició d'un model d'interculturalitat a Catalunya.

Per això, es reclama una formació adequada per als professionals dels mitjans de comunicació en els temes relatius al fet migratori.

Es tracta d'una responsabilitat compartida amb el conjunt dels agents socials i les institucions públiques però en el cas dels mitjans de comunicació existeixen unes responsabilitats jurídiques delimitades en la normativa vigent, que generen els corresponents drets i que demanen ser posades a l'abast de la ciutadania per al seu exercici. També s'han d'ajustar als codis deontològics a les diferents normes de regulació o autoregulació.

Les persones immigrades acostumen a ser subjectes passius de les informacions i caldria que tinguessin un paper més actiu, perquè el resultat actual és que apareixen en clau conflictiva o com a víctimes, i no en situacions normalitzades. Els mitjans de comunicació tenen un paper clau en la construcció de la realitat, i en la construcció dels problemes públics, influint poderosament en què determinades qüestions passin a ser objecte de debat social i passin a estar present en l'agenda política. D'aquí la importància de la qualitat de la informació, del llenguatge i dels missatges que es transmeten sobre la immigració. El silenci pot ser més eloqüent que les paraules; la invisibilitat de la diversitat en els afers quotidians pot distorsionar la realitat i anar en contra de la necessària cohesió social.

El paper destacat que atribuïm a l'acció dels mitjans de comunicació té com a conseqüència la necessitat d'implicar-los en la tasca de trencar estereotips i desfer els tòpics que ajuden a construir-los, així com a fer pedagogia vers el pluralisme i la interculturalitat.

S'ha de treballar en el tractament del llenguatge perquè sigui acurat, precís i amb voluntat integradora, les paraules no són innòcues. La inclusió del grup ètnic, el color de pell, el país d'origen que no estiguin justificades pel caràcter de les notícies, així com les generalitzacions i tòpics sobre col·lectius són pràctiques que cal eradicar.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DAVANT LA IMMIGRACIÓ

Finalment el debat aborda la necessitat d'establir ponts entre els diferents agents vinculats a la tasca de la comunicació. Entitats, persones immigrades, mitjans de comunicació i institucions públiques han d'apropar-se i conèixer-se millor.

Cal que els mitjans de comunicació incorporin la diversitat existent en la nostra societat per tal que siguin un referent per a tothom. També cal fer efectiu el dret d'accés dels grups socials i polítics més significatius en els mitjans públics, tal com estableix la Constitució i el marc legal vigent.

L'existència de mitjans de comunicació alternatius i/o ètnics també juga un paper important en el procés d'inclusió de les persones novingudes en la societat d'acollida i alhora contribueix a mantenir els vincles amb el seus països d'origen, donen veu als col·lectius que representen i actuen com a mediadors entre les dues cultures. Tanmateix sovint no existeix comunicació fluïda entre els mitjans convencionals i els mitjans ètnics.

És bo acceptar totes les iniciatives existents si bé cal establir lligams i ponts de comunicació entre totes elles per evitar crear mons separats i excloents.

1. DRETS I RESPONSABILITATS JURÍDIQUES RELACIONADES AMB ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Ja hem posat de relleu la responsabilitat que els mitjans de comunicació tenen en un discurs públic integrador de la immigració. Tanmateix existeixen responsabilitats jurídiques concretes que estan contingudes en el nostre marc normatiu.

Enfront de possibles excessos o d'una mala praxi del periodista, la Constitució espanyola considera que la llibertat d'expressió i informació són drets fonamentals de la ciutadania i com a tals són irrenunciables, inalienables i imprescriptibles. Concretament en l'Article Núm. 20.1.d) es reconeix i protegeix el dret: "A comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió".

Segons normatives internacionals, el Dret a comunicar i rebre lliurement informació veraç haurà de ser interpretat d'acord i en coherència amb l'Article 19 de la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948, i a l'Article 10 del Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals (CEDH) de 1950 –conveni al qual Espanya es va adherir el 1979 i ha ratificat en diverses ocasions–, i en ambdós casos es refereix a la llibertat d'expressió i informació com a principi general del Dret Comunitari.

Però què entén la Constitució espanyola per informació veraç: "la comprovació raonable de la veracitat en el sentit que la informació obtinguda està raonablement contrastada i que és digna de protecció, encara que la seva total exactitud sigui controvertible o s'incorri en errors circumstancials que no afectin l'essència d'allò que s'informa. Això significa que l'informador no pot remetre's a fonts genèriques, rumors o insinuacions" ¹. És a dir, quan trobem en

---

¹ Sentència del Jutjat de Primera Instància número 59 de Madrid. 10 de juliol de 1995. Magistrat Ignacio del Riego Valledor

un diari, un canal televisiu o una emissora de ràdio una informació inexacta o incompleta perquè no hagi estat suficientment contrastada estem en presència d'una violació del Dret a rebre informació veraç.

El Dret a la Rectificació és una garantia per al compliment del Dret a rebre informació veraç, i consisteix en la facultat de difusió per establir la veritat.

Aquest dret podria definir-se com "l'obligació de difondre en els termes contemplats per la llei, la resposta que qualsevol persona consideri necessària difondre públicament a causa d'una informació incompleta o errònia que ha malmès el seu prestigi o dignitat"².

D'acord amb aquests preceptes es castiga a qui inciti a la discriminació, a l'odi o a la violència contra grups o associacions, per motius racistes, antisemites o d'altres referits a ideologia, religió o creences, situació familiar, pertinença dels seus membres a una ètnia o grup, origen nacional, sexe, orientació sexual, malaltia o discapacitat, o als que amb coneixement de la seva falsedat o temerari menyspreu cap a la veritat, difonen informacions injurioses sobre aquests grups o associacions (Codi Penal article 510), així com al particular encarregat d'un servei públic, al funcionari públic o a aquells que, amb les seves activitats professionals o empresarials, deneguessin a una persona una prestació a la qual tingui dret pels motius al·ludits (Codi Penal articles 511 i 512).

En relació directa amb allò que s'exposa, ens trobem també amb l'Article 20.4 de la Constitució que marca els límits de la llibertat d'expressió i d'informació, especialment en allò referent al dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge (la imatge de les persones immigrants per exemple). De fet existeix la protecció civil d'aquests drets en la Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig.

---

² Luis Escobar de la Serna, *Derecho a la Informacion*. Editorial Dykinson. Madrid, 1997. p.315.

L'article 20 de la Constitució, al qual ja ens hem referit, estableix també una sèrie de garanties penals que es recullen en el Títol XXI del Codi Penal (Delictes contra la Constitució) Capítol IV, Secció Primera, que tracta dels delictes comesos en ocasió de l'exercici dels drets fonamentals i de les llibertats públiques garantides per la Constitució.

La veracitat que reclama la CE requereix honestedat i rigor, és a dir, contrastar la informació suficientment, revisar el llenguatge utilitzat, conscienciar-se dels propis estereotips... En suma, trobar l'equilibri entre la llibertat d'expressió i el dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge.

Les responsabilitats generen drets. Males pràctiques en el tractament de la notícia lesionen drets que cal reclamar. El debat reflecteix unanimitat quant a fer valer els drets, però s'ha de distingir quan cal cercar una major eficàcia anant directament a la denúncia i l'acció judicial, en els casos de vulneració de drets reconeguts i exigibles, o quan és millor posar en marxa altres vies. Sovint potser no serà tant una qüestió de veracitat com d'incomoditat sobre els continguts fets públics; l'experiència de les entitats ens diu que sovint la informació emesa pels mitjans de comunicació no és fidel a la proporcionada per part de l'entitat en resposta als requeriments dels mitjans de comunicació, normalment enmig de la urgència. Caldrà, doncs, valorar segons els casos els recursos alternatius a la via judicial i fer ús d'aquells que siguin adequats a la situació.

Respecte al dret de rèplica, es posa de relleu que no se sap prou que existeix com tampoc es coneixen els drets i els recursos disponibles per fer-los valer. Caldrà doncs, en primer lloc, una divulgació d'aquests drets i del seu funcionament.

Des de les entitats es creu que el mal que es pot fer al difondre una informació inexacta o estereotipada no és equivalent a la defensa que es pot fer després

per un canal que té menor impacte i que moltes vegades no arriba ni tan sols a fer-se efectiu. És a dir, no té la mateixa incidència la informació emesa que la rectificació produïda pel dret de rèplica.

La manca de diversitat en els mitjans de comunicació vulnera d'alguna forma aquest dret a la informació i la responsabilitat que se'n deriva. Els mitjans de comunicació propis, alternatius o ètnics són sovint una resposta a aquesta ignorància de la pluralitat com a realitat de la nostra societat.

Queda palès que la distribució i difusió d'aquests mitjans de comunicació resta, en la majoria dels casos, molt limitada dins de les mateixes comunitats d'immigrants, i que per aquest motiu, convé estar alerta perquè no contribueixin a augmentar el risc d'incrementar la creació de guetos i la separació de les comunitats.

La diversitat ha d'estar present als mitjans de comunicació per exercir el dret d'expressió de tot un col·lectiu, que si bé s'engloba en un concepte temporal, la condició d'immigrant és una realitat avui que no es pot defugir i que requereix accions positives per igualar una situació clarament discriminatòria.

Caldrà també tenir en compte el paper que les noves tecnologies poden tenir a l'hora de fer valer la llibertat d'expressió i la defensa dels drets als quals ens estem referint.

NOTA:

Per bé que no es va tractar en el procés de debat sobre "els mitjans de comunicació davant la immigració" a Catalunya també tenim la Llei de Comunicació Audiovisual, LLEI 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya, que aborda qüestions a tenir en compte en relació als drets i les responsabilitats relacionats amb els mitjans de comunicació audiovisual. Per exemple, les missions específiques de servei públic dels mitjans públics audiovisuals, en relació al pluralisme, la convivència cívica, l'atenció als col·lectius més vulnerables, etc., així com les previsions per evitar la difusió de contingut sexista o racista.

Objectius

- Que els mitjans de comunicació treballin amb el rigor que exigeix la veracitat reclamada a la Constitució Espanyola.
- Que la llei que protegeix drets tan fonamentals com la llibertat d'expressió, a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge es faci efectiva realment per a tothom. L'exercici d'aquests drets requereix facilitar els mecanismes existents i adaptar-los a les situacions de vulnerabilitat en que es troben aquelles persones que els han d'exercir.
- Donar a conèixer a la ciutadania tant els drets i les responsabilitats derivades, com els mecanismes i els recursos existents per poder-los exercir.

Propostes i recomanacions

A l'administració i institucions públiques:

1. Crear un òrgan independent de les empreses dels mitjans de comunicació que vetlli i defensi aquests drets i responsabilitats de l'audiència, i que sigui veritablement representatiu.
2. Divulgar les responsabilitats jurídiques dels mitjans de comunicació per garantir el seu coneixement tant per part dels responsables dels mitjans de comunicació com dels seus professionals
3. Donar a conèixer els mecanismes de reclamació o recursos pertinents com ara: Organismes que reben denúncies no judicials; Consell de l'Audiovisual de Catalunya(CAC); Síndic de greuges...
4. Facilitar més el dret de rèplica, tenint en compte la situació sovint vulnerable dels ciutadans i ciutadanes que han d'exercir-lo.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DAVANT LA IMMIGRACIÓ

Als Mitjans de Comunicació:

5. Denunciar les discriminacions en les condicions laborals que sovint pateixen les persones nouvingudes en els anuncis classificats de feina i la publicitat falsa. Aquesta és una proposta del document del CSM que té relació directa amb la responsabilitat en la veracitat de la informació.

A les entitats:

6. Fer l'esforç de conèixer els mecanismes i recursos a l'abast en matèria d'informació i mitjans de comunicació.
7. Exercir els drets reconeguts i utilitzar els mecanismes i recursos de denúncia i rectificació disponibles i adequats a les diferents situacions.

2. CARACTERÍSTIQUES I FUNCIONAMENT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ. TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ RELATIVA A LA IMMIGRACIÓ

Als mitjans de comunicació, la immigració apareix, generalment, vinculada al conflicte i a experiències negatives, no només perquè es tendeix a seleccionar la informació que presenta un conflicte, sinó també perquè quan en qualsevol tema apareix la dimensió *immigració* es tendeix a associar aquesta dimensió amb l'origen del conflicte.

I en els casos en què no és així, sovint es posen de relleu els aspectes més anecdòtics, exòtics, folklòrics o emocionals d'aquest grup de població. En canvi, es constata una mancança en la consideració de l'opinió de la ciutadania nouvinguda respecte de qualsevol tema d'interès per a la nostra societat. Això es tradueix en una falta de pluralitat als mitjans de comunicació, que no reflecteixen la realitat i l'opinió d'una part significativa de la nostra societat. Com a conseqüència, la població immigrada s'allunya dels mitjans de comunicació com a públic, ja que no s'hi sent representada.

Algunes de les causes d'aquesta situació estan relacionades amb les característiques dels mitjans de comunicació, les seves rutines de treball o les limitacions i dificultats amb què topen els professionals que hi treballen.

Entre els professionals dels mitjans de comunicació, igual com en la resta de la societat, existeixen prejudicis i estereotips, que responen al model assimilacionista dominant a la nostra societat, i no al model inclusiu i integrador vers el qual caldria caminar. Aquesta visió els condiona i influeix en el tractament informatiu de la immigració. L'existència de manuals d'estil o reglaments de funcionament és un recurs útil, però insuficient si no es treballa per combatre aquesta visió estereotipada i es fomenta una més gran consciència i sensibilització respecte d'aquest tema.

Aquests mateixos professionals, a més, sovint no tenen l'especialització i la formació necessàries sobre la immigració, mancança que comporta limitacions a l'hora de desenvolupar la seva feina i que no els permet construir una informació que acompleixi el principi de veracitat que estableix la Constitució espanyola. Aquesta no és una limitació exclusiva del tema migratori, ja que el periodista no és especialista en cada un dels temes que tracta diàriament, però sí que, en el cas de la immigració, cal tenir en compte les seves conseqüències, ja que els mitjans de comunicació participen decisivament en la construcció de valors socials.

D'altra banda, la presència de professionals de procedències culturals diverses a les plantilles dels mitjans de comunicació és molt baixa o inexistent, i no es correspon amb la presència de la immigració a la societat. Així es reflecteix una imatge que no correspon a la realitat, facilitant que es perpetuïn els estereotips.

Pel què fa als problemes derivats del procés d'elaboració d'informacions relatives a la immigració, el treball de consultar i contrastar les diverses fonts d'informació implicades en un esdeveniment sovint és insuficient o inexistent, sigui perquè les rutines de treball del periodista i la seva falta de formació especialitzada ho dificulten, sigui perquè falten canals de comunicació vàlids i eficaços entre periodistes i associacions d'immigrants o entitats que treballen en aquest àmbit. Això fa que, tot i les informacions relacionades amb immigració tenen tendència a ocupar cada vegada més temps als mitjans de comunicació, la veu i l'opinió dels immigrants apareix en un percentatge molt baix, convertint-se en subjectes passius de les informacions.

L'ús del llenguatge és un altre dels factors que pot tenir una càrrega discriminatòria i pot reforçar prejudicis. La inclusió del grup ètnic, el color de la pell o el país d'origen de les persones implicades en una notícia quan no és

una informació rellevant és una pràctica no eradicada que facilita les generalitzacions i fomenta els prejudicis contra els col·lectius esmentats. Per això és fonamental exigir el màxim de rigor i precisió en els termes utilitzats. D'altra banda, s'ha de tenir en compte la no innocuïtat de les paraules. El vocabulari que utilitzem a l'hora de parlar del col·lectiu immigrant implica la postura que prenem enfront seu i pot amagar subtilment el rebuig a l'estranger. Paraules descriptives han acabat arrossegant una càrrega negativa segons com s'utilitzen i especialment si es fan servir no per descriure una realitat sinó per emetre un judici de valor. Caldria "alliberar" aquestes paraules de la seva càrrega negativa. També caldria tenir cura de no canviar el seu significat real en utilitzar-les. La convenció de tractar les persones nouvingudes com a "immigrants" no pot derivar en la construcció de la seva identitat. La paraula immigrant es refereix a una situació temporal que no és aplicable en moltes de les situacions en que és empleada, donant-li una funció identitària que no hauria de tenir, per exemple quan s'hi al·ludeix als fills dels qui van migrar temps enrere.

Totes aquestes limitacions estan vinculades, en alguns casos, a les condicions de precarietat laboral amb què treballen els periodistes i professionals dels mitjans de comunicació. Aquesta precarietat els resta possibilitat de formar-se, documentar-se adequadament per elaborar una notícia, conèixer i consultar les fonts d'informació o disposar del temps necessari per fer la seva feina... En definitiva, la precarietat els dificulta l'exercici del seu treball amb la qualitat desitjable.

Finalment, en la selecció de notícies i en el tractament informatiu, així com en els criteris de programació dels mitjans de comunicació, no es pot oblidar la lògica econòmica i la lluita per l'audiència que regeix les empreses de comunicació, especialment les privades, i que condiciona els seus continguts. Així, la sobredimensió i espectacularització d'esdeveniments i conflictes, la tria

de les imatges que generen respostes emocionals entre l'audiència, les visions simplificadores, etc. passen per davant d'un tractament rigorós dels continguts que aportin arguments, elements de reflexió i punts de vista diversos.

Objectius

- Aconseguir la complicitat dels mitjans de comunicació i els periodistes, perquè el seu paper en la construcció de la imatge pública de la immigració és molt important.
- Que els mitjans de comunicació ofereixin una visió de la immigració allunyada de prejudicis i estereotips, considerant les persones immigrants com a ciutadanes amb els mateixos drets, i tenint en compte la seva opinió per reflectir la pluralitat existent a la nostra societat.
- Establir canals de comunicació vàlids i eficaços entre professionals dels mitjans de comunicació i associacions del col·lectiu immigrant i entitats que treballen en aquest àmbit per pal·liar les dificultats amb què sovint es troben els professionals a l'hora d'elaborar informacions relatives a la immigració.

Propostes

A tots els implicats:

8. Promoure la formació i especialització dels professionals dels mitjans de comunicació que han de treballar en relació amb la immigració, sobretot en tres àmbits: el coneixement i reconeixement dels estereotips existents, el fet migratori, i la diversitat de cultures i religions.

9. Promoure un diàleg continu entre el món de la comunicació –mitjans i professionals– amb el món associatiu i els col·lectius d'immigrants.

Als mitjans de comunicació:

10. Tenir en compte l'opinió de la nova ciutadania en tots aquells temes d'interès social, no només en qüestions específiques sobre immigració.
11. Reflectir, en els seus continguts, la pluralitat existent a la nostra societat.
12. Facilitar la incorporació als mitjans de comunicació de professionals dels diversos grups culturals que estan presents a la nostra societat.
13. Visibilitzar la presència de la immigració en positiu, especialment als mitjans més propers, com els d'àmbit local o veïnal, a través d'accions positives, per tal de normalitzar la presència de la immigració a casa nostra en els seus aspectes més quotidians i fent palesa la seva contribució en el desenvolupament de Catalunya.
14. Promoure i potenciar aquelles iniciatives que permeten reflexionar conjuntament als professionals que tenen inquietud sobre aquesta qüestió, facilitar-los la formació en aquells aspectes que es consideri necessari i generar debat intern dins mateix dels col·lectius professionals i els mitjans de comunicació.
15. Oferir als professionals la formació i els recursos necessaris per conèixer els conceptes relacionats amb la immigració, de cara a poder utilitzar un llenguatge el més precís possible en les seves informacions.
16. Consensuar un codi ètic comú sobre el tractament de la immigració als mitjans de comunicació, així com procurar l'aplicació del "Manual d'estil sobre el tractament de la immigració en els mitjans de

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DAVANT LA IMMIGRACIÓ

comunicació" editat pel Col·legi de Periodistes de Catalunya, o les "Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració".

- 17.** Tenir en compte el tractament de la immigració que es dona als espais no informatius dins dels mitjans de comunicació (ficció, telerealitat, etc...), que sovint tenen una gran audiència i incidència, tant a l'hora de reforçar estereotips, com també a l'hora de trencar-los i fer pedagogia vers el pluralisme i la diversitat.
- 18.** Combatre la precarietat laboral a les empreses de comunicació, facilitant als professionals les condicions mínimes necessàries per exercir la seva feina amb responsabilitat i qualitat.

3. DIÀLEG A TRES BANDES: MITJANS DE COMUNICACIÓ, ENTITATS I SOCIETAT

Els mitjans contribueixen a determinar quins problemes socials seran problemes públics –com ha passat, per exemple, amb la violència contra les dones. Podríem dir que quan els mitjans de comunicació es fan seus els problemes, passen a ser de tothom.

Per això, el paper dels mitjans de comunicació és crucial: ajuden a construir la imatge pública de la immigració. I és fonamental que s'hi pugui involucrar la població immigrada perquè aquesta imatge sigui plenament integradora.

Però la vida comunicativa és molt etnocèntrica i els grups immigrants han hagut de crear els seus mitjans –per bé que petits i en clara inferioritat respecte de la resta– per tal de poder arribar a un públic que no es veu representat pels mitjans de gran difusió. Es pot parlar d'una manca de pluralitat en els grans mitjans.

Per altra banda, quan parlem de diversitat, els mitjans de comunicació tendeixen a l'exotisme, però no es parla de la qualitat de ciutadania de la població immigrada. La denúncia sobre els abusos en la convivència no sorgeix, només sorgeix l'anècdota. Els darrers anys això s'ha traduït en una tendència a l'espectacularització de la informació i la recerca dels elements que generen una resposta emocional.

Així, en la percepció de la nova ciutadania no s'ha tingut gens en compte l'opinió dels homes i les dones immigrants. Els mitjans de comunicació haurien de comptar més amb l'opinió de les persones immigrades a l'hora d'elaborar notícies que en parlin. Majoritàriament qui en parla són actors polítics i entitats, però les pròpies persones són subjectes passius en les informacions que en fan referència.

Quan es cobreix una informació relativa a una minoria ètnica o a un col·lectiu d'immigrants les fonts més utilitzades són les Administracions, experts en immigració, serveis socials, ONG, forces de seguretat, etc. La primera pregunta és, on són les persones immigrants? Així, no hi ha *feed back* ni entre mitjans convencionals i població immigrant –perquè com diem, no compten com a font–, ni amb els mitjans realitzats per immigrants –perquè no arriben als convencionals.

Tot plegat porta a la invisibilitat de la població immigrant i de tot el que s'hi relaciona, sobretot d'aquelles qüestions positives. Però quan s'intenta fer un esforç per pal·liar-ho, s'entra en contradiccions. Quan un dels objectius és visibilitzar les qüestions relacionades amb la població immigrant hi ha el risc de caure en la “discriminació positiva”, cosa que xoca amb el fet que pot ser que així se sobredimensioni la realitat i afavoreixi augmentar els prejudicis sobre la població immigrant.

Ara bé, molts d'aquests problemes no són exclusius o no repercuteixen només en la població immigrant. La persona immigrada està tan subjecte com qualsevol altra a les interpretacions equívokes en els mitjans de comunicació.

En aquest sentit, també és cert que al periodista, subjecte a unes limitacions de temps, de recursos o d'ideologia –ja sigui pròpia o de l'empresa per a la qual treballa–, no se li pot exigir la mateixa profunditat ni el mateix discurs que als acadèmics, que s'adrecen a una audiència d'especialistes i no a la societat en general qui informa. Ara bé, sí que se li pot exigir al periodista que confronti la correcció de llur informació i les seves fonts, ja que si no ho fa, haurà d'assumir les corresponents responsabilitats jurídiques.

Aquestes limitacions es posen de manifest, sobretot, a l'hora d'escollir les fonts d'informació, el principal element configurador d'una notícia, no només pel freqüent desconeixement de quines són les fonts adequades per realitzar un

informe periodístic relativament rigorós (per exemple sobre immigració), sinó a més, quines són les limitacions formals de les diferents fonts (documentals, orals, premsa, etc.).

Sovint, aquestes *limitacions* dels periodistes, però també la manca de professionalitat de les persones que estan al càrrec de l'atenció als mitjans en moltes entitats –principalment les més mancades de recursos–, reverteixen en una gran fatiga de les qui tradicionalment funcionen com a fonts d'informació (persones i entitats). D'una banda, es desanimen veient com les seves argumentacions xoquen contra un mur fet d'estereotips i d'idees preconcebudes. No se senten segures de poder superar aquest mur i creuen que allò que es farà públic no s'ajustarà a la seva realitat. I de l'altra, veuen com alguns professionals dels mitjans de comunicació actuen allunyant-se d'allò èticament acceptable, ratllant els límits de la legalitat. Així, moltes d'aquestes persones renuncien a convertir-se en fonts d'informació, malgrat que serien les més legitimades per ser-ho, tant per fiabilitat com per proximitat.

Amb tot, el que sí es constata és una manca quasi absoluta de ponts de diàleg, d'espais de trobada, reflexió i debat conjunts, i és on pot estar l'origen de molts dels conflictes que aquí es plantegen.

Objectius

- Establir la interrelació entre professionals dels mitjans i població immigrant que contribueixi a la integració i a la visibilització d'aquest col·lectiu per tal d'evitar la segregació.
- Eradicar estereotips que perjudiquen la imatge de la població immigrada i fomenten la desigualtat.

- Donar a conèixer al gran públic els mitjans elaborats per les entitats de la població immigrada.
- Donar a la població immigrada la categoria de ciutadania que li correspon i tractar-la en conseqüència.

Propostes

Als mitjans de comunicació convencionals:

- 19.** Ser permeables a totes les informacions, també a les que vénen de la població immigrada.
- 20.** En l'agenda de fonts dels mitjans convencionals hi ha d'haver les entitats que representen la població immigrada.
- 21.** Cal que es contrasti qualsevol informació i es doni veu a qui la protagonitza –també en el cas que sigui immigrant– i no recórrer a terceres vies que puguin distorsionar-la.
- 22.** Tractar la diversitat des de tots els camps buscant la cohesió des dels punts en comú i no des de les diferències.

A les administracions:

- 23.** Cal que s'impliquin en la difusió de qualsevol iniciativa sorgida de la població immigrada, també de llurs publicacions.
- 24.** Crear una **borsa de recursos virtual** per a les entitats que les ajudi en la seva relació amb els mitjans: manuals, guies de comunicació, agenda de contactes...

- 25.** Facilitar la professionalització en matèria de comunicació de les entitats. Esmerçar els recursos econòmics per a la difusió de les activitats i les publicacions fetes per la població immigrant.

A les entitats d'immigrants:

- 26.** Fomentar la professionalització de les persones encarregades de la comunicació, per poder respondre amb eficàcia a les demandes dels mitjans.
- 27.** Crear una estratègia de Comunicació de l'entitat.
- 28.** Crear agendes de continguts i fer-les arribar als mitjans periòdicament.
- 29.** Formar interlocutors que puguin actuar de fonts documentades.
- 30.** Crear xarxes entre responsables de Comunicació que ajudin a la difusió de les informacions que es generin de forma conjunta i a aprofitar els recursos d'una manera més eficient, donant un suport especial a les entitats amb menys recursos.
- 31.** Buscar espais de relació i intercanvi entre qui té la responsabilitat de la comunicació de les entitats, la dels mitjans ètnics i la dels i les professionals dels mitjans convencionals per crear ponts de diàleg i acostar posicions.

NOTA FINAL

Cal dir que, a més de les propostes que hem pogut definir específicament per a cada tema, n'hi ha que són transversals, que es poden fer extensives a qualsevol àmbit de relació entre els mitjans de comunicació i la població immigrant. Per això les presentem a part:

Propostes

A totes les parts implicades:

- 32.** Crear un observatori per a la diversitat.
- 33.** Crear xarxes i aprofitar totes les plataformes per afavorir el diàleg.
- 34.** Sumar iniciatives i donar-les a conèixer abastament.
- 35.** Aprofitar les possibilitats que ens ofereixen les noves tecnologies com a plataforma per fer arribar els missatges dels col·lectius d'immigrants i entitats que treballen en aquest àmbit.
- 36.** Implicar les administracions, institucions públiques, mitjans de comunicació i entitats per fer visible la presència de la immigració (o la diversitat) en positiu. Sumar les iniciatives en aquesta línia i donar-les a conèixer.
- 37.** Aprofitar la capacitat i l'experiència professional de les persones provinents d'altres països per contribuir a la formació del personal de les administracions, institucions públiques i els mitjans de comunicació.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DAVANT LA IMMIGRACIÓ

- 38.** Premiar des de les institucions les bones pràctiques com a incentiu per fer-les extensives a d'altres actors relacionats en l'àmbit que ens ocupa, sobretot premiar i/o reconèixer l'aportació dels col·lectius nous i la nova ciutadania a la construcció d'una societat inclusiva i cohesionada.
- 39.** Formar les entitats i les persones immigrades perquè siguin subjectes actius i no passius davant els mitjans de comunicació.

ANNEX

Per últim cal esmentar algunes pràctiques que ja funcionen i que constitueixen el camí necessari per assolir la complicitat imprescindible dels mitjans de comunicació en la conformació del model d'inclusió/integració que ens cal per una societat cohesionada. No és un llistat exhaustiu perquè moltes de les iniciatives locals se'ns poden escapar, però sí que creiem que són algunes de les més destacables:

- ⊙ Comissió de la Diversitat de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)
- ⊙ Mesa per la Diversitat de l'Audiovisual (CAC)
- ⊙ Manual d'apropament als mitjans de comunicació (CAC)
- ⊙ Recomanacions sobre el tractament informatiu de la immigració (CAC)
- ⊙ Defensors del lector (diaris d'informació general)
- ⊙ Migra COM (UAB)
- ⊙ Euro-Med Media Task Force (UE)
- ⊙ Manual d'estil sobre el tractament de la immigració en els mitjans de comunicació (Col·legi de Periodistes de Catalunya)
- ⊙ Manual d'estil del tractament del fet migratori a nivell de les televisions europees
- ⊙ CONNECTATS TV (Espai de la Xarxa de Televisions Locals de Catalunya)

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Secretaria per a la Immigració

